

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA PEDAGOGIKY

SPOLUPRÁCE STŘEDNÍCH ŠKOL S POLICIÍ ČR
PŘI ŘEŠENÍ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ ŽÁKŮ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

JIŘÍ HADAČ

Specializace v pedagogice: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Marie Kocurová, Ph.D.

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s
použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 20. června 2014

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí této bakalářské práce Doc. PaedDr. Marii Kocurové, Ph.D. za cenné rady a užitečné připomínky.

OBSAH

Úvod.....	7
1. Uvedení problému komunikace mezi středními školami a Policií ČR.....	9
1.1 Mládež	10
1.2 Rizikové faktory v dospívání.....	11
1.3 Rizikové chování v dospívání.....	13
1.3.1 Poruchy chování - definice	14
1.3.2 Statistiky Policie ČR.....	15
2. Školní řád a prvotní úkony SŠ	18
2.1 Oznamovací povinnost	19
2.2 Řešení rizikového chování ze strany SŠ, prvotní úkony	19
2.3 Přizvání rodičů k úkonům trestního řízení.....	20
3. Prvotní úkony Policie ČR	21
3.1 Postupy Policie ČR	21
3.2 Taktický přístup policisty	22
3.3 Šetření	22
3.3.1 Rozhovor.....	23
3.3.2 Pozorování	24
4. Vyrozumění sociálního odboru OSPOD o úkonech trestního řízení.....	26
4.1 Předání dalším institucím při zjištění protiprávního jednání mladistvých	27
4.1.1 Soud	27
4.1.2 Obecní úřad obce s rozšířenou působností	28
5. Definování vlastního výzkumu protiprávního jednání žáků v současné praxi	29
5.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky.....	29
5.2 Využití výzkumné metody	29
5.2.1 Rozhovor.....	30
5.2.2 Pozorování	30
5.2.3 Případová studie.....	30
6. Realizace vlastního výzkumu	31
6.1 Výzkumný vzorek.....	32
6.2 Kazuistiky	32
6.2.1 Kazuistika č. 1.....	32

6.2.2	Kazuistika č. 2.....	36
6.2.3	Kazuistika č. 3.....	40
6.3	Zhodnocení kazuistik.....	42
7.	Zodpovězení výzkumných otázek	45
8.	Doporučení pro současnou praxi	48
9.	Závěr	50
10.	Resumé.....	52
11.	Seznam použité literatury	53
12.	Seznam tabulek	55
13.	Seznam obrázků.....	55

Úvod

Za sedmiletou praxi příslušníka ozbrojeného sboru Policie České republiky jsem se setkal při výkonu svého povolání s mnohými mladými lidmi, až dětmi, kteří páchali různorodou protiprávní činností. Drtivá většina těchto dětí se protiprávního jednání dopouštěla opakovaně. Tito mladí recidivisté jsou pro svůj nízký věk známí většině policistů na místně příslušném útvary.

Z důvodu neustále narůstající a opakující se kriminality mládeže jsem zvolil téma své bakalářské práce, tedy Spolupráce středních škol s Policí ČR při řešení rizikového chování žáků. V posledních letech je téma rizikového chování mladých lidí velice často probíráno. Především v médiích můžeme slyšet, že agrese a troufalost mladistvých pachatelů se rok od roku stupňuje. Toto je v práci podloženo statistickou trestných činů mládeže za rok 2012. Jak tedy tento trend alespoň zmírnit? Právě instituce jako je škola, zejména střední škola, má neblíže k mladým lidem, kteří páchají různé prohřešky. Ať už na poli morálním či protiprávním. Zde je třeba tyto jevy nepodceňovat a snažit se je podchytit již v zárodku. A na koho jiného se obrátit při rizikovém chování, kdy je porušen zákon, než na Policii ČR?

První kapitola práce obsahuje teoretické uvedení do problému komunikace mezi středními školami a Policí ČR. Následuje nastínění věkových rozdělení dle platných právních norem ČR a základní problematika rizikového chování a rizikových faktorů adolescentů. Teoretická část práce vychází ze studia odborných pedagogicko-psychologických publikací, zákonných norem, předpisů, vyhlášek a v neposlední řadě z online zdrojů státních institucí. Dále je v teoretické části nastíněn návod na to, jak by měl zaměstnanec školy postupovat v případě zjištění protiprávního jednání způsobeného žákem, nebo jak upozornit na podezření z protiprávního jednání třetí osoby, kdy obětí je samotný žák.

Praktická část práce si klade za cíl zodpovědět položené otázky. Při zpracování bude využito výzkumných metod rozhovoru a pozorování, které pro potřeby práce budou shrnuty do kazuistického případu. Předmětem výzkumu budou tři případy, které budou v závěru komplexně zhodnoceny, aby z nich mohla být formulována závěrečná hodnotící hypotéza a případné doporučení pro současnou praxi. Cílem provedeného výzkumu je především zhodnocení komunikace středních škol a šetřícího útvaru Policie

ČR, v jaké rovině tato komunikace probíhá a zda a případně co je třeba zlepšit, nebo zcela změnit. Kazuisticky zpracované případy jsou založeny na skutečných případech řešených autorem bakalářské práce.

1. Uvedení problému komunikace mezi středními školami a Policií ČR

U mládeže do 18. roku života předpokládáme, že navštěvuje vzdělávací institut, ať už střední školu či střední odborné učiliště. Pokud se takovýto jedinec dopouští protiprávního jednání mimo prostředí školy, existuje jistý předpoklad, že se bude dopouštět protiprávního jednání také v prostředí své školy. Tato informace se bohužel v praxi stále častěji potvrzuje.

Pokud ve škole dojde k protiprávnímu jednání, škola provede vlastní šetření, které následně zdokumentuje. Současně v průběhu dotazování a zjišťování přesného činu, jaké nabyl podoby a jak dlouho trval, dojde škola k závěru, že některá jednání, která šetří, mohou vykazovat znaky protiprávního jednání, tedy přestupku či trestného činu, nebo by jím mohlo být, kdyby se tohoto jednání dopustila osoba, která je již trestně odpovědná. V takových případech škola bude spolupracovat s dalšími institucemi, z nichž vůči některým má ze zákona oznamovací povinnost. Jedná se o místně příslušné orgány Policie ČR a sociální odbor městského či obecního úřadu – orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Zde je třeba uvést, že často dochází k zaměnění Police ČR a Obecní/Městské Policie. Obě tyto složky jsou povinny přijmout oznámení, avšak Obecní/Městská Policie není kompetentní řešit trestné činy, její roli upravuje zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii. Policie ČR se řídí zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, který upravuje její roli, působnost a kompetence, mimo jiné chránit bezpečnost osob a majetek, a plnit úkoly dle zákona č. 141/1961 Sb. trestního řádu.

Z výše uvedeného plyne, že protiprávní jednání je řešeno více zákony České republiky zároveň a i zkušení policisté musejí využívat zákony s výklady judikatury, pro řádnou identifikaci protiprávního činu. V tomto ohledu není v silách škol, jejich vedení a jejich zaměstnanců, aby byli schopni stoprocentně určit, zda čin spáchaný žákem je skutečně protiprávním jednáním, porušením vnitřního řádu školy či jenom chování, které je na hraně morálního standardu společnosti.

Dle profesního názoru policistů jsou tyto důvody, proč spolupráce mezi Policií ČR a středními školami není na takové úrovni, na jaké by dle stoupající kriminality mládeže

měla být. Samotné školy nejsou mnohdy schopny určit to, zda se jedná o protiprávní jednání, popř. v jaké formě. Policisté jsou školám k dispozici a pouhá návštěva policejního oddělení či jeho telefonický kontakt je otázkou komunikace v řádech několika desítek minut, kdy policisté rádi škole pomohou v rámci kvalifikace daného jednání. Touto spoluprací Policie ČR a škol by se dal vyřešit čin již v počátku, dalšímu stupňování by se tak dalo snadno zabránit a výsledek této činnosti by působil represivně vůči ostatním možným pachatelům. Z vlastní zkušenosti je totiž přítomnost uniformovaného policisty ve škole pro žáky vždy něčím neobvyklým a tato informace se rychle mezi žáky rozšíří.

V následující kapitole jsou shrnuty základní a všeobecné informace dle právnických norem České republiky, a to dle zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, zákona č. 40/2009 Sb., Trestního zákoníku, zákona č. 561/2004 Sb., Školského zákona a zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

1.1 Mládež

„Výraz mládež používáme pro mladé lidi do doby dovršení 18. roku a bez vymezení dolní hranice věku, výraz mladistvý používáme v souladu s naší trestněprávní úpravou, je to člověk od prvního dne 15 let do posledního dne jeho 17 let. Takový člověk, na rozdíl od dospělého, má sníženou trestní odpovědnost.“ (Matoušek, Kroftová 2003, s. 316)

V § 25 zákona č. 40/2009 Sb. trestního řádu je uvedeno, že *„Kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.“* a v § 5 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb. Zákona české národní rady o přestupcích je uvedeno, že *„Za přestupek není odpovědný, kdo v době jeho spáchání nedovršil patnáctý rok svého věku.“*

Paragraf 30 Zletilost, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku uvádí, že dle odst. 1 *„Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.“* Avšak v odst. 2 tohoto zákona je uvedeno, že zletilosti lze dosáhnout i dříve, a to uzavřením manželství. O tomto vždy rozhoduje příslušný soud. Z této judikatury plyne, že označení nezletilý je přibližně do osmnáctého roku věku dítěte.

Pro jiné označení skupin dospívajících používáme slovo adolescenti, to jsou lidé představující vývojové období mezi dětstvím a dospělostí. Výraz adolescenti vyplývá z latinského slova *adolescere*, což znamená vyrůstat, mohutněni. (Zášková 1998).

Vývojové stádium adolescence nelze přesně časově vymezit, jelikož dospívání je u každého člověka rozdílné.

Dle článku 1, Sdělení č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte se pro účely této úmluvy dítětem rozumí každá lidská bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.

Na tento článek odkazuje § 2 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

1.2 Rizikové faktory v dospívání

Rizikové faktory v dospívání zahrnují nepřebernou škálu možností a situací, které mohou mládež ovlivnit. Každý člověk je originál, proto neexistuje žádná přesná tabulka, podle které bychom měli mládež hodnotit, ale ke každému dospívajícímu člověku musíme přistupovat individuálně.

Nejvíce zmiňované a také nejvíce zdokumentované rizikové faktory zahrnují rodinné prostředí, sociální prostředí, vrozené temperamentové, biologické a dědičné vlastnosti.

Náchylnější k rizikovému chování je mládež, na kterou působí faktory zahrnující situaci v rodině a sociálním prostředí například jako nízký socio-ekonomický status, věk a vzdělání rodičů, osaměle žijící rodič, zneužívání nebo týrání dítěte, zneužívání návykových látek u rodičů atd. Za rizikové prostředí je mimo jiné považováno prostředí charakterizované poruchou rané interakce rodičů, zejména matky s dítětem. (Jedlička, 2004)

„Dnes se již běžně uznává, že některé biologické rizikové faktory se uplatňují ve zvýšené míře zejména tehdy, pokud se kombinují s rizikovými faktory z dalších oblastí, a to zejména s rizikovými faktory ze sociálního prostředí.“ (Jedlička, 2004, s. 304)

Při poruše psychického rázu nebo duševní či psychické poruchy se může jednat pro pedagoga také o rizikové chování, např. při hysterii, neuróze nebo při obsedantním chování. Zde spatřuji riziko především v dalším vývoji jedince, ať už se jedná o profesní vývoj či přesun na jinou, specializovanou školu. Při správné terapii a pomoci specializovaných středisek mohou být tito jedinci pro společnost stejně prospěšní jako jedinci zdraví.

Podle Matouška a Kroftové (2003) se o významu dědičnosti a jiných biologických faktorů na delikventní chování prováděly různé výzkumy. Vliv dědičnosti se stoprocentně nepotvrdil, ale platí, že je jedním z faktorů. Přičemž *„Delikvence je chování. Chování je podmíněno velice komplexně. Dědičnost je jedním z mnoha faktorů, které na ně mají vliv. Genetická dispozice může být odpovědná např. za sníženou sebekontrolu či za hyperaktivitu. Tyto vlohly však sami o sobě nevedou k vytvoření delikventní party, která vyloupí obchod. Genetická vloha jen zvyšuje pravděpodobnost, že na chování budou mít vliv další činitelé, bez nichž by se delikventní jednání neuskutečnilo.“* (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 23)

Druhá skupina s poruchou v sociálním základu je v rizikovém chování daleko nebezpečnější, především svému okolí, kdy toto chování může mít i protiprávní charakter a poté ho musí řešit Policie ČR. Zde odkazují na studii p. Traslera a p. Mednicka, provedenou v roce 1985, z které plyne *„...vlivy prostředí mají při vzniku kriminálního chování o něco větší váhu než vlivy genetické zátěže“*. (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 24) Což je důležitá informace, protože prostředí škol je důležitým prostředím v dospívání všech mladých lidí.

Rizikové chování jmenovitě, které je pozorováno na učilištích, středních odborných či středních školách a gymnáziích, které navštěvují z největší části žáci, které označujeme jako mladistvé je především narkomanie a toxikomanie, tedy přechovávání a užívání marihuany, krádeže a poškozování cizích věcí a v neposlední řadě šikana ve všech svých formách.

Policie ČR tyto nahlášené činy, spojené s marihuanou a krádežemi, řeší v drtivé většině jako přestupková jednání. Přestupek může být vyřešen jak ze strany Policie ČR v rámci blokového řízení, nebo jej Policie ČR může předat k projednání příslušnému Městskému úřadu. Činy šikany jsou konzultovány s odborníky ze sociálního odboru - oddělení sociálně-právní ochrany dětí (dále "OSPOD") a následně dle jednotlivých případů řešeny.

Jelikož v České republice je povinná pouze základní školní docházka, vedení středních škol již může za určité druhy chování své žáky dokonce i vyloučit. Vyloučení se většinou děje při závažných činech nebo činech, které jsou opakované. Tyto činy musí odporovat školnímu řádu školy, který si každá škola může upravit podle svého přesvědčení. Každý čin se posuzuje individuálně.

1.3 Rizikové chování v dospívání

Od konce druhé světové války došlo ve většině evropských zemí k postupnému vzestupu různých forem nepřizpůsobování novým životním situacím adolescentů. Narostly přechodné, situační poruchy i odchylné až psychopatologické formy vývoje osobnosti s větším sklonem k citové chudosti, nezdrženlivosti a agresivitě.

Poruchy školní, sociální a profesní adaptace v kategoriích tzv. „psychosociálních problémů adolescentů“ jež jsou typické pro průběh „adolescenční krize“.

Dle Záškodné (1998) se tyto poruchy, v kontextu řešení adolescenční krize, klasifikují do tří skupin:

- a) Pasivní forma, zahrnuje rozmanité stupně únikových reakcí. Útěky z domova a záškoláctvím počínaje a sebevražedným jednáním, jako extrémní formou konče.
- b) Agresivní forma se projevuje v podobě vandalismu, snižování lidské důstojnosti, delikvence, ve škole šikanování, extrémně pak jako terorismus.
- c) Kompromisní forma představuje takové projevy chování jako instabilitu, aplikace a jiné užívání návykových látek. Hrubší sociální poruchy nejsou u kompromisní formy přítomny.

Pokud nějaká z vývojové formy krize není zvládnuta, tedy pokud se jedinci nepodaří vrátit do standardních společenských norem v daném místě i čase, může tato krize vyústit do podoby sebezničení ve formě závislosti na návykových látkách, vedení nezřízeného až protizákonného života či dokonce sebevraždou.

Tab. č. 1: Rozdělení poruch

Pasivní forma	Agresivní forma	Kompromisní forma
Záškoláctví	Krádeže	Závislost
Útěky z domova či školy	Šikana a jiné násilí	Toxikomanie
Zlozvyky	Vandalství	Alkoholismus
Vzdorovitost		Gamblerství
Lhaní		

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Záškodné (1998), březen 2014

Pokud pracovník školy přijde na jakékoliv rizikové chování žáka či žáků, které má opakující se tendence, je důležité s výchovným poradcem řešit další možné postupy k nápravě tohoto chování. Nesmíme však především zapomenout na příčinný zdroj nežádoucích stavů chování těchto žáků.

1.3.1 Poruchy chování - definice

Poruchy chování jsou charakterizovány opakovaným a přetrvávajícím agresivním, asociálním nebo vzdorovitým chováním. Takové chování by mělo výrazně překročit sociální chování odpovídající danému věku, mělo by být proto mnohem závažnější než běžné dětské zlobení nebo rebelantství dospívajících, a mělo by mít trvalejší ráz (šest měsíců nebo déle). Tento druh poruch chování však může být projevem i jiné psychiatrické poruchy. V takovém případě má být preferována příslušná diagnóza. Chováním, na němž je diagnóza založena, je na příklad nadměrné praní se nebo týrání, krutost k lidem nebo ke zvířatům, závažné destrukce majetku, zakládání požárů, krádeže, opakované lži, záškoláctví a útoky z domova, neobvykle časté a silné výbuchy vzteku a nekázeň. Pro diagnózu postačuje jedno z těchto typů chování, pokud je výrazné. Nestačí však ojedinělý disociální čin. (Světová zdravotnická organizace, Mezinárodní klasifikace nemocí, 2014, s. 251)

Touto definicí se řídí především lékaři, avšak v literatuře je uvedeno nesčetně dalších definic, které se liší především úhlem pohledu zkoumání, zda se jedná o příčiny sociální či psychologické. Tato odvětví jsou si velice blízka a v mnohém propojená.

Oblastí sociálního vývoje osobnosti se zabývá sociální psychologie:

„V sociálněpsychologickém pojetí rozumíme socializací proces vývoje individua z biologické bytosti ve složitou sociální bytost... V procesu socializace si jedinec osvojuje návyky a dovednosti, které jsou pro dospělého člověka nezbytné.“ (Holeček, Miňhová, Prunner, 2007, s. 195)

Poruchové chování jedince dle jiné literatury opět dělíme dle různých vědních oborů, především dle oboru medicínského a oboru psychologického. Medicínský pohled zkoumá především poruchové chování jedinceova organismu, např. porušený orgán či jeho funkce, zatímco psychologický přístup vnímá a popisuje poruchu chování jedince v širším kontextu interakce či adaptace člověka a jeho prostředí. Z toho plynou poruchy osobnosti nebo verbálních rolí. (Koudelková, 1995)

„V teorii nápravné pedagogiky byly explicitně rozlišeny rovina organismu a rovina společnosti v pojmech defekt a defektivita. Defekt je vymezen na úrovni vady orgánové, zatímco defektivita je porucha v rovině sociální, což znamená, že defekt zde nabývá sociální dimenze, tj. stává se závažným společenským problémem.“ (Koudelková, 1995, s. 20)

Pokud je v raném období ontogeneze dítě izolováno od ostatních jedinců, nemá odkud čerpat sociálních návyků a toto vede k trvalému poškození psychické struktury dítěte a následným problémům přisvojit si standardní postoje a hodnoty dané společnosti.

1.3.2 Statistiky Policie ČR

Dle dostupných zdrojů na oficiálním internetovém portále Policie ČR můžeme zjistit, jak je na tom s protiprávním jednáním v součtu všech krajů ČR mládež a mladiství. (Statistické přehledy kriminality za rok 2012, 2013) Statistika je vedena pouze u trestné činnosti, tzn. u činů, které jsou uvedené jako protiprávní v trestním zákoně. Nejedná se tedy o přestupky dle přestupkového zákona 200/1990 Sb. a jiných předpisů, které označují nějaké společenské provinění přestupkem, např. městské vyhlášky.

Společensky nejvíce nebezpečný čin vraždy byl v roce 2012 zjištěn ve 188 případech, z toho nezletilí způsobili 2 vraždy a mladiství také 2. To je 2,12 % vražd spácháno mládeží.

Obr. č. 1: Počet vražd v roce 2012

Zdroj: vlastní zpracování, duben 2014

Násilných činů bylo v roce 2012 zjištěno 18.358, z toho nezletilí způsobili 366 těchto činů a mladiství 829. To je 6,5 % násilných činů spácháno mládeží.

Obr. č. 2: Počet násilných činů v roce 2012

Zdroj: vlastní zpracování, duben 2014

Majetkových činů bylo v roce 2012 zjištěno 194.970, z toho nezletilí způsobili 649 těchto činů a mladiství 2.605. To je 1,66 % majetkových trestných činů spácháno mládeží.

Obr. č. 3: Počet majetkových činů v roce 2012

Zdroj: vlastní zpracování, duben 2014

Z těchto čísel můžeme také vyčíst, že protiprávní jednání u mladistvých je o polovinu až třetinu vyšší než u nezletilých. Dále vidíme, že u výše uvedených trestných činů převládají prohřešky násilné formy. Z vlastní praxe můžu soudit, že trestné činy majetkové jsou pro mladé lidi složitější na přípravu i samotné provedení, např. jako je vybrání místa či objektu činu, ale násilné trestné činy jsou spíše projevem vlastní agrese, minimální sebekontroly a výbuchu hněvu, který v dané chvíli zvítězí nad rozumovou a inteligenční stránku mladého člověka. Násilné činy tedy nejsou ve většině případů plánované a jsou dílem spontánního jednání člověka.

2. Školní řád a prvotní úkony SŠ

Veškerá nařízení školy, včetně školního řádu musí plně respektovat a neporušovat veškeré platné právní normy České republiky. K vypracování bakalářské práce mi byl vzorem Školní řád Středního odborného učiliště elektrotechnického v Plzni, Vejprnická 46. Školní řád je dostupný k nahlédnutí na sekretariátu školy a na internetových stránkách školy. (Školní řád, 2013)

Střední škola je zastoupena svým personálem, v první řadě to je ale pedagogický sbor a výchovní poradci, kteří mohou odhalit chování, které se odchyluje od zažité či právně upravené normy. Rizikové chování je velice široký pojem, který jsme si již vysvětlili výše, ale co mohou právě zaměstnanci školy, kteří jsou v denním kontaktu se žáky zjistit či vyzorovat? V první řadě jsou žáci i pedagogický sbor seznámeni se školním řádem, který především upravuje výchovu a vzdělávání v souvislosti s právy a povinnostmi jak žáků, tak pedagogů, bezpečnost a ochranu zdraví při práci a provozní řád školy. Školní řád si každá škola vytváří sama a dle potřeby si ho může upravovat či doplňovat, např. při zavedení nové technologie do škol či vybavení tříd novými předměty nebo při zjištění nového rušivého elementu.

Školní řád je právně závislý, může odkazovat, a přímo se odvíjí, při změně právní úpravy se mění v souladu se Zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, v platném znění a s ním souvisejícími právními předpisy. Dále je školní řád povinen dodržovat metodické pokyny Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále jen MŠMT).

Dle § 1 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání:

Předmět úpravy

Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova (dále jen „vzdělávání“) uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.

2.1 Oznamovací povinnost

Oznamovací povinnost má dle § 368 zákona č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníku každý, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal trestný čin, který je v tomto paragrafu uveden.

Povinnost ohlašovat skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, anebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo, mají mimo jiné školy, pověřené osoby a školská zařízení ukotvenou v zákoně č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí dle §10 odst. 4. Povinnost ohlašování je vůči místně příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. V tomto případě je ohrožené dítě popsáno v § 6 uvedeného zákona.

Všichni zaměstnanci škol a školských zařízení zřizovaných MŠMT, krajem nebo obcí mají kromě výše uvedené zákonné povinnosti navíc oznamovací povinnost dle Pracovního řádu pro zaměstnance škol a školských zařízení čl. 13, odst. 13.

2.2 Řešení rizikového chování ze strany SŠ, prvotní úkony

Pedagogický sbor, popř. výchovní poradci mají povinnosti ve své pravomoci řešit rizikové chování žáků, tedy např. od slovní domluvy, přes písemné poznámky či důtky třídních učitelů až po snížené známky z chování. V těchto případech se jedná zejména o porušení školního řádu s neopakujícím se jednáním, např. o nežádoucí rušení výuky, chlapecké šarvátky či podobné "klukoviny", užívání tabákových výrobků atd. O tomto jednání mladistvého žáka se vyrozumívá jeho zákonný zástupce.

Pokud pedagog či výchovný poradce zjistí závažnější rizikové chování, musí prostřednictvím ředitele školy o tomto zjištění vyrozumět zákonného zástupce a příslušný orgán sociálně-právní ochrany dítěte (dále jen OSPOD). Za takové chování se například rozumí chování s možným budoucím vlivem na vývoj žáka (zameškané neomluvené hodiny, závažnější rvačky se zraněním, především opakující se jednání, kterým porušuje školní řád), nebo například i skutečnost, že je žák obětí domácího násilí či týrání. Dle citlivosti zjištění je možno nevyrozumívát zákonného zástupce v případě, že on sám by byl pachatelem protiprávního jednání na dítěti, viz domácí násilí či týrání. Zde po domluvě s orgánem sociálně-právní ochrany dětí škola nebo OSPOD vyrozumívá Polici ČR, jelikož žák není pachatelem, nýbrž obětí dle § 198 zákona

č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníku, kde se pojednává o týrání svěřené osoby, což je bezesporu jeden z nejzávažnějších trestných činů vůbec.

V případech, kdy se žák dopustí protiprávního jednání, ať už v rovině přestupku nebo trestného činu, jsou pracovníci školy povinni o tomto jednání bezodkladně vyrozumět Policii ČR a ředitele školy. Především se jedná o přechovávání, konzumaci a distribuci omamných a psychotropních látek, ublížení na zdraví, krádeže a poškození majetku, popř. jiná jednání, která mohou bezprostředně ohrozit život a zdraví jiných osob či život a zdraví pachatele.

Oznámení přijatá Policií ČR se budou okamžitě prošetřovat, avšak závisí také na domluvě s vedením školy, popř. pedagogem, který věc nahlašoval, jak se bude ve věci dále postupovat. I při protiprávním jednání žáků je třeba mít na paměti, že policejní hlídka ve školním zařízení může způsobit rozruch a nežádoucí jevy. Pokud by policejní hlídka vstoupila během vyučování do třídy a odvedla si s sebou žáka, sám by se nakonec mohl stát obětí ve své vlastní třídě, ačkoli se dopustil protiprávního jednání jako pachatel. Tento nežádoucí jev je třeba odbourat. Ačkoliv se může jednat o pachatele protiprávního jednání, pořád jsou žáci středních škol ve svém procesu dospívání velice zranitelní, i když navenek vypadají a chovají se jako ti nejotrlejší zločinci, někteří se za ně dokonce i považují.

Z výše uvedeného důvodu je třeba postupovat takticky a žáka např. pozvat do ředitelny, nebo jej nechat po vyučování s pedagogem ve třídě či kabinetu, kde již bude čekat policejní hlídka.

2.3 Přízvání rodičů k úkonům trestního řízení

Přízvání rodičů k úkonům trestního řízení je zakotveno v českých zákonech, ale zároveň v mnoha situacích záleží i na samotných policistech, zda rodiče přizvou nebo je pouze vyrozumí, v dnešní době především telefonicky. Z osobních zkušeností vím, že jakmile jsou rodiče nezletilého či mladistvého vyrozuměni, v drtivé většině případů se do budovy Policie ČR dostaví.

Zákon č. 141/1969 Sb., trestní řád dle § 158 odst. 5 uvádí, že při podání vysvětlení má každý právo na právní pomoc advokáta. Je-li vysvětlení požadováno od nezletilého, je třeba o úkonu předem vyrozumět jeho zákonného zástupce; to neplatí, jestliže provedení úkonu nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit.

3. Prvotní úkony Policie ČR

Po prvotním přijetí oznámení protiprávní činnosti musí Policie ČR okamžitě reagovat, a to na jakékoliv, byť absurdnější oznámení. Oznámení může podat každý, i nezletilý člověk, který se zdržuje na území ČR. Oznámení lze podat skrze tísňovou linku 158 nebo mezinárodní tísňovou linku 112, kde se lze dorozumět i cizími jazyky. Tyto linky jsou zdarma. Dále lze podat oznámení osobně jakémukoliv policistovi ČR, který vás buď osobně odveze či odvede na stanici k evidenci případu, anebo vás (pokud plní jiné úkoly) odkáže do nejbližší budovy Policie ČR. V budově Policie ČR již bude čekat policista, který vám objasní jaké další úkony, v rozsahu jeho působnosti, budete muset podstoupit.

3.1 Postupy Policie ČR

Policie ČR má za úkol preventivní činnost, aby se předcházelo kriminalitě. Pokud k protiprávnímu jednání již dojde, je třeba toto jednání odhalit, do tohoto patří také zjišťování skrytého (latentního), organizovaného a utajovaného protiprávního jednání, a následně jednání objasnit. Objasňování je zjišťování podstatných skutečností týkajících se prověřovaného činu, především zda se vůbec jedná o protiprávní jednání, popř. jaké, o jaký přestupek či o jaký trestný čin. Dále se objasňuje motiv, doba činu, škoda, kdo je pachatelem (v dalším vyšetřování je označován jako podezřelý). Cílem objasňování je zodpovědět sedm základních kriminalistických otázek: kdo, co, kde, kdy, jak, čím, proč. Těchto otázek se docílí vyšetřováním. Vyšetřování je postup dle zákona č. 141/1961 Sb., Trestního řádu. Při vyšetřování se zjišťují poznatky, opatřují se důkazy a další možní svědci. Při přestupku se nepostupuje dle trestního řádu, nýbrž dle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Při přestupku se vyšetřování nazývá šetřením, aby došlo zadostiučinění právními formulacím, ale pracovní postup jako takový je přibližně stejný.

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. formuluje v § 13 trestný čin následovně:

- (1) Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.
- (2) K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

Dle § 14 tohoto zákoníku jsou přečiny a zločiny definovány:

(1) Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny.

(2) Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

Policie ČR má z úřední povinnosti povinnost každé přijaté oznámení prošetřit. Toto je zakotveno v § 158 zákona č. 141/1961 Sb. Trestního řádu i v zákoně č. 273/2008 Sb. Zákona o Policii ČR.

Podezřelý je označení pro osobu v procesním postavení, na kterou má šetřící orgán, v našem případě policista Policie ČR, důvodné podezření, že spáchala protiprávního jednání, ať už přestupku či trestného činu.

Pachatel je označení pro osobu, která spáchala trestný čin dle § 22 zákona č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníku, avšak toto označení se používá i u přestupků, kde však pojem není přesně definován. Pachatelem se tedy všeobecně rozumí osoba, která svým jednáním naplnila skutkovou podstatu (znaky) přestupku či trestného činu.

3.2 Taktický přístup policisty

Nejen taktické dovednosti přístupu k mládeži se vyučují na základní odborné přípravě v rámci Policie ČR. Tuto přípravu musí absolvovat každý policista ve Školicích střediscích Policie ČR. Pro západní Čechy máme jedno středisko v Domažlicích a dále na Vyšší policejní škole ministerstva vnitra v Praze. Tento kurz probíhá formou přednášek a je zakončen zkouškami. Aby mohl policista vykonávat své povolání, musí také splňovat fyzické a zdravotní prověrky. Dále jsou policisté školeni v pravidelných intervalech (minimálně osmkrát do roka) v taktickém přístupu, který je orientován na nejrůznější situace s nejrůznějšími typy lidí v nejrozmanitějších prostředích. Taktické přístupy ke komunikaci k lidem a dětem nejsou dogmatisticky určeny. Každá situace je jiná a dle toho je třeba zvolit určitý přístup. Nejvíce osvědčených taktických dovedností se policisté naučí až nabytými zkušenostmi v praxi.

3.3 Šetření

Šetření jako takové spočívá v osobním kontaktu jak s oznamovateli a poškozenými, tak s případnými podezřelými a možnými svědky. V šetření se klade důraz na taktické

jednání, které se nelze naučit a je k němu zapotřebí dosti zkušeností. Není nic zvláštního na tom, že nejzkušenějšími policisty jsou ti, kteří jsou služebně nejstarší.

Nejdůležitější šetření jako takové je to prvotní, které je provedeno na místě spáchání protiprávního jednání. V této době většinou není čas, aby se případní svědci mezi sebou stačili, byť nevědomě, ovlivnit. A případní zadržení pachatelé, v další části vyšetřování je označujeme jako podezřelé, se nestačili domluvit na „stejně verzi jejich příběhu“.

Při tomto šetření by policista ČR měl být natolik zkušený, aby dokázal pokládat správné otázky. Musí si být vědom, že vyslýchat mládež je velice obtížné. Získat si důvěru u této věkové kategorie je nesnadné. Mládež v pubescentním období je vzdorovitá a nedůvěřivá k dospělým lidem, kteří jsou pro ně v tomto období nepřáteli. Avšak i mládež je dost inteligentní na to, aby si uvědomovala důležitost a závažnost situace. V sociální skupině může být mládež po takovém výsledku přijata svou skupinou jako "hrdina".

3.3.1 Rozhovor

Policista, který vyslýchá jakoukoliv osobu, si musí uvědomit, že výslech se dá přirovnat k psychologickému rozhovoru. Účelem tohoto rozhovoru je pomocí správně kladených otázek dosáhnout vytyčeného cíle, a to důležitých informací z hlediska vyšetřování. Psycholog si svůj rozhovor může dopředu naplánovat, především v tom, o jaký typ rozhovoru se bude jednat. Zde bych mohl policistu z části přirovnat k psychologovi. Policista je také při získávání informací závislý na jejich kvalitě a množství, které jsou závislé na prostředí, ve kterém se rozhovor uskutečňuje, na volbě formulace otázek a na další řadě aspektů.

Rozhovor může být prováděn individuálně nebo skupinově, dále je standardizovaný, polostandardizovaný a nestandardizovaný. (Holeček, Miňhová, Prunner, 2007)

Standardizovaný rozhovor má přesně dané otázky, které jsou i ve stanoveném pořadí a znění. Otázky jsou velice podobné formě dotazníků, proto nedávají prostor rozhovoru dále rozvádět a hovořit o dodatečných problémech respondenta.

Polostandardizovaný rozhovor se drží připravené osnovy, avšak otázky se kladou dle okolností a v případě potřeby je lze přeformulovat, nebo se zeptat na nové záležitosti a skutečnosti plynoucí z rozhovoru.

Nestandardizovaný rozhovor je neřízený rozhovor, ve kterém „*iniciativu má zkoumaná osoba a psycholog do průběhu explorační zásahuje minimálně. Rozhovor plyne velice volně a dotazy, kterými psycholog přímo či nepřímo „usměřuje“, reagují na aktuální stav a mentální „potřeby“.*“ (Holeček, Miňhová, Prunner, 2007, s. 24)

Otázky, které policista klade, by měly mít předem stanovenou strukturu. Policista by se však měl vyvarovat otázek s vnucenou volbou, které mají často sugestibilní či návodný charakter, odtud se také otázky označují jako „návodné“. V těchto otázkách nabízí tazatel jednu ze dvou alternativních odpovědí („Udělal to Jan nebo Petr? Byl jste svědkem této události?“). Pro potřeby šetření je lepší klást otázky vyžadující volnou odpověď („Co jste dělal včera odpoledne? Co měl tento muž na sobě za oděv?“) a otázky uzavřené s danou odpovědí ano, ne. (Holeček, Miňhová, Prunner, 2007)

V policejní praxi se oficiální a písemně zaznamenávaný rozhovor nazývá podání vysvětlení.

3.3.2 Pozorování

Nejčastější a zdánlivě nejjednodušší výzkumnou metodou je pozorování. O tom, že pozorování je jen zdánlivě jednoduché, jak by se mohlo zdát, svědčí kupříkladu rozbíhavé výpovědi svědků. Teoreticky dobře připravenému a záměrnému pozorování je nezbytné se učit. Pozorování dělíme na volné a záměrné. V případě volného pozorování pozorujeme to, co nás zaujme. Může se jednat o pozorování náhodného aspektu. U záměrného pozorování si vybereme prvek, který chceme pozorovat, např. aktivitu, soustředěnost jedince. (Holeček, Miňhová, Prunner, 2007)

Rozlišujeme následující druhy pozorování (Holeček, Miňhová a Prunner, 2007):

a) podle toho, zda pozorujeme sebe, či jiné osoby:

- introspekce

- extrospekce

b) podle zaměřenosti:

- náhodné

- systematické

c) podle množství pozorovaných jedinců:

- individuální
- skupinové

d) podle časového rozpětí:

- krátkodobé
- dlouhodobé

e) podle toho, zda zkoumaná osoba ví, že je pozorována:

- technika pozorovaného pozorovatele (zkoumaná osoba ví, že je pozorována)
- technika skrytého pozorovatele (zkoumaná osoba neví, že je pozorována; např. užití polopropustného zrcadla, skryté kamery apod.)
- technika participace (experimentátor je jedním z pozorovaných)

Právě pozorováním, stejně tak jako předchozím rozhovorem, se policisté po celém světě dozívají nejvíce informací. Ačkoliv je rozhovor jednou z disciplín psychologie, přesněji psychodiagnostické metody, je policisty využíván více, než si oni sami uvědomují. Pozorování je prováděno souběžně s rozhovorem, u policie myšleno výslechem. Po úvodních všeobecných otázkách si policisté utvoří představu o člověku. Jakmile pokládají nepříjemné otázky, kdy musí osoba lhát, většinou právě pomocí pozorování odhalí nepřírozené chování a mimiku. Policisté nepoužívají posuzovací škály, avšak jakmile vpozorují něco, co se odchyluje od předešlého standardu, měli by se na to zaměřit. Dále se pozorování využívá při hlídkové činnosti, při níž policisté zkoumají různé chování osob na ulici, ze kterého lze vyčíst možné protiprávní jednání. Zejména pokud si osoba policistů nevšimne či jsou skryti (myšleno v civilním oděvu či vozidle).

4. Vyrozumění sociálního odboru OSPOD o úkonech trestního řízení

V soudobé praxi, pokud nelze zákonného zástupce zajistit, zajišťuje se pracovník OSPODu. Tito pracovníci mají klasickou pracovní dobu s tím, že mimo tuto dobu má zvolený pracovník u sebe "dosahový" služební telefon. Nepřetržitě je tedy nějaký pracovník nejen pro potřeby Policie ČR k zastížení. I když zákon dovoluje provádění podání vysvětlení bez zákonného zástupce (v případě, že úkon nelze odložit, a tedy vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit), musí se i v těchto případech zajistit pracovník OSPODu, a to z jediného důvodu, aby se policisté vyhnuli případným nedorozuměním či problémům, kterým by byli vystaveni ze strany zákonných zástupců nezletilých v pozdější době.

Pracovníci sociálního odboru OSPOD se ve výkonu své profese musí držet všeobecně platných zákonných norem, avšak primárně postupují a jejich pravomoci plynou ze zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Policisté ČR se při výkonu svého povolání setkají s mnohými situacemi, ale při každém řešení, byť banálnějšího přestupku, je třeba brát ohled a sledovat situaci, zda jí není přítomno dítě. Proto policisté ČR musí sledovat nepříznivé vlivy působící na děti a zjišťovat možné příčiny jejich vzniku. Také policisté ČR odhalují děti, které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, žijí se prostitutí, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší 15 let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky, nebo jinak ohrožují občanské soužití.

Policisté ČR musí v těchto věcech nadále konat. Pokud v době, kdy je obvyklé, že děti navštěvují školu, bude kontrolováno dítě, které ve škole není a uvede, že ve škole být má, tak Policisté ČR o tomto vyrozumívají vedení dané školy, které musí Policii ČR předat dokumentaci o tom, že žák porušuje povinnou školní docházku. Při ostatních uvedených případech, ať už Policií ČR kvalifikovaných jako trestný čin, přestupkové jednání nebo čin, který není žádným způsobem protiprávní, ale jedná se především o zahálčivý a nemravný způsob života, mohou nejen Policie ČR ale i pedagogický sbor školy upozornit OSPOD o tomto jednání, a to:

Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, dle § 7, odst. 2 je každý oprávněn upozornit orgán sociálně-právní ochrany na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti, na skutečnost, že rodiče nemohou plnit povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti.

4.1 Předání dalším institucím při zjištění protiprávního jednání mladistvých

Policie ČR po provedeném šetření a shromáždění důkazů ve spise nerozhoduje o vině a trestu osoby možného pachatele. Ze školního prostředí jsou důkazy především ve formě výpovědí zúčastněných (poškozených, podezřelých a svědků). Celý spis se následně i s důkazy s odůvodněným podezřením zašle příslušnému orgánu k dalšímu projednání. Pokud je podezření, že se jedná o trestný čin, dozoruje nad spisem okresní státní zástupce místně příslušného státního zastupitelství.

Ať se jedná o jakékoliv protiprávní jednání, složky, které nakonec rozhodují o vině a trestu pachatele, musí vždy brát zřetel na jeho věkovou hranici, s tím, aby daly další šanci k nápravě osoby vést řádný způsob života.

4.1.1 Soud

Pokud vyšetřující policista dospěje k závěru, že se jedná o trestný čin dle § 13 zákona č. 40/2009 Sb., Trestního zákoníku, zasílá spis na místně příslušný soud. Město Plzeň spadá k Okresnímu soudu Plzeň-město. Spis je přidělen soudci, který dle spisu a předložených důkazů nařídí líčení, ve kterém rozhodne o vině a trestu podezřelého. Soudce má právo vrátit spis šetřícímu orgánu Policie ČR pro zjištění a doplnění dalších informací.

Soud musí přihlížet k § 109 Mladiství zákona č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníku.

Trestní odpovědnost mladistvých a sankce jim ukládané upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Pokud zákon o soudnictví ve věcech mládeže nestanoví jinak, postupuje se podle tohoto zákona.

Dle tohoto zákona je mladistvý do 15. roku svého života, avšak nad 15 let je člověk trestně odpovědný ze spáchání trestného činu. V těchto případech se ale jedná o polehčující okolnost, jelikož se bere v potaz, že člověk ve věku blízkému věku

mladistvého nemá dostatek životních zkušeností. (§ 41, zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku)

4.1.2 Obecní úřad obce s rozšířenou působností

Pokud šetřící policista dospěje k závěru, že se jedná o přestupkové jednání dle § 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, zasílá spis na místně příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností. Pro město Plzeň je obecní úřad rozdělen do 10 Městských úřadů pro Plzeň 1 až 10. Úředník, kterému je spis přidělen, má právo vrátit spis šetřícímu orgánu Policie ČR pro zjištění a doplnění dalších informací. Ze své profese mám zkušenosti se spoluprací s Městským úřadem pro Plzeň 1, přesněji s Odborem správních činností a sociálním oddělením OSPOD.

Úředník musí brát zřetel na věk možného pachatele dle § 19 zákona č. 200/1990 Sb., O přestupcích.

V tomto zákoně je uvedeno:

Odst. 1) Při posuzování přestupku osoby, která v době jeho spáchání dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku (dále jen "mladistvý"), se přihlíží ke zvláštní péči, kterou společnost věnuje mládeži.

Odst. 2) Přestupek mladistvého nelze projednat v příkazním řízení a nelze za něj uložit zákaz pobytu.

Odst. 3) Horní hranice pokuty se u mladistvých snižuje na polovinu, přičemž však nesmí být vyšší než 2.000 Kč. V blokovém řízení nelze uložit mladistvému pokutu vyšší než 500 Kč; pokutu až do výše 1.000 Kč lze uložit mladistvému, pokud tento zákon nebo zvláštní zákon připouští v blokovém řízení uložit pokutu vyšší než 1.000 Kč.

Odst. 4) Zákaz činnosti lze mladistvému uložit nejdéle na dobu jednoho roku, nebránil-li by výkon této sankce jeho přípravě na povolání.

5. Definování vlastního výzkumu protiprávního jednání žáků v současné praxi

V praktické části bakalářské práce budou zvoleni tři nezletilí podezřelí, potažmo pachatele protiprávních jednání, se kterými jsem ve svém zaměstnání, jakožto policista Policie ČR, přišel do kontaktu - prováděl s nimi potřebné úkony, či jejich případy přímo vyšetřoval. Protiprávního jednání se podezřelí žáci dopustili při vyučování, aktivitách spojených s vyučováním anebo na studijní praxi. Bude se jednat o kazuální zpracování jednotlivých vzorků chování pachatelů, jejich sociálního prostředí a následné spolupráci středních škol s Policií ČR.

5.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem praktické části je kazuistická analýza tří podezřelých, potažmo pachatelů protiprávních jednání, kteří se dopustili protiprávního jednání při vlastní výuce, akci spojené s výukou nebo na půdě školního zařízení. Dále bude popsána komunikace Policie ČR se středními školami, kde k protiprávnímu jednání došlo a především zhodnocení této komunikace a doporučení možných změn do další praxe.

Ze stanoveného cíle plynou následující výzkumné otázky:

K jakému protiprávnímu jednání došlo?

Jak a kdo dal podnět k projednání možného protiprávního jednání?

Jak probíhala spolupráce Policie ČR s danou střední školou?

Jaký je výsledek vyšetřování a případný trest pro pachatele?

5.2 Využité výzkumné metody

Pro praktickou část bakalářské práce byly zvoleny kvalitativní metody. Bude pracováno s kazuistikou, pozorováním a rozhovorem. V kazuistice bude čerpáno ze zkušeností z vlastní profesní praxe. Informace o pachatelích a jejich anamnéza byla získána především pomocí šetření, tedy výslechů. Výsledky můžeme v rámci této práce přirovnat k výzkumné metodě rozhovoru spojeného s pozorováním.

5.2.1 Rozhovor

V profesní praxi je využíván rozhovor k výslechům osob, které zahrnují nezúčastněné osoby, přes svědky, poškozené, až po podezřelé, potažmo pachatele protiprávního jednání. Pro potřeby bakalářské práce bylo vybráno z rozhovorů, které dle rozřazení v kapitole 3.3.1 Rozhovor jsou označovány jako polostandardizované a vždy individuální. Policista si před výslechem připraví otázky pro konkrétní osobu a následně ke konkrétním činům a jednáním v šetřeném případě. Dle získaných odpovědí pokládá otázky další, plynoucí z rozhovoru a nakonec dá prostor pro vyjádření se vyslychané osobě. Před samotným rozhovorem osoba nastíní celý děj, kvůli kterému je rozhovor (výslech) prováděn. Policista si dělá zápisky a následně se rozhovor zaznamená do elektronické podoby jako úřední záznam o podání vysvětlení – z tohoto je vyvozeno všeobecně známé pojmenování „výslech“.

5.2.2 Pozorování

V rámci zpracování bakalářské práce bylo využito pozorování osob na místě činu, kde bylo spácháno protiprávní jednání. Konkrétně můžeme hovořit o jednání proti majetku, odcizení finanční hotovosti, dále pozorování osob před výslechem a během něj. Pozorování bylo extrospektivní, zaměření bylo náhodné, avšak policisté se snaží zaměřit na podezřelé indicie. Dále pozorování na místě činu je skupinové, dle počtu osob, avšak při výslechu se změnilo na pozorování individuální a ve všech případech je pozorování krátkodobé.

Dle faktoru, zda osoba ví, zda je pozorována či nikoliv nelze toto pozorování zhodnotit. Policisté z taktických důvodů osobě nesdělí, že ji pozorují, avšak nejsou skryti, ani následně nepoužívají předměty pro pozorování. Toto platí pro standardní útvary Policie ČR, které mohou řešit problémy související s touto prací. Specializované celostátní útvary kriminální policie však vzhledem k povaze řešených případů disponují kvalitnějším vybavením. Standardně využívají například poloprůhledných skel a kamer k zaznamenání výslechu.

5.2.3 Případová studie

Pro bakalářskou práci byl zvolen jeden z druhů případové studie – kazuistika. Kazuistika samotná se zabývá podrobným popisem osoby, vždy se jedná o individuální

případ. Následným sběrem, rozbořením a srovnáváním kazuistik získá osoba provádějící výzkum dostatek informací, pro vyvození společných příčin a následných projevů zkoumaných jevů u osob či sociálních skupin. Informace ke kazuistikám jsou získávány především z pozorování, rozhovorů a analýz interních dokumentů Policie ČR. Jedna část odvětví kazuistiky je kazuistika pedagogická, která se zabývá žáky s výchovnými a vzdělávacími poruchami. Zde se mimo jiné pracuje s anamnézou, která je velice podobná té lékařské, jelikož jsou získávány informace o minulosti daného žáka a jeho rodině. Tímto způsobem můžeme získat mnoho důležitých informací k poznání osobnosti žáka. (Skutil, 2011)

Pro bakalářskou práci byla zvolena kazuistika tří rozdílných osob, žáků středních škol. Vybrány byly případy, na jejichž vyšetřování jsem se osobně přímo podílel nebo na nich spolupracoval. Žáci jsou z rozdílných sociálních skupin, avšak v mnohém jsou si podobní. Také bude dobře patrná spolupráce Policie ČR s dalšími složkami, ať se jedná o střední školu nebo OSPOD.

6. Realizace vlastního výzkumu

Realizace výzkumu vyplývá z mé dlouholeté profesní praxe.

Během této profesní praxe jsem byl detailně seznámen, s případem 17letého hochy, který se měl dopustit krádeže mobilního telefonu v šatnách, při praktickém vyučování v prostorách budovy komplexu Škodových závodů. Tato praxe byla součástí vyučování tříletého oboru truhlář – nábytkář, pod Střední průmyslovou školou strojnickou Plzeň. Tento případ řešilo Obvodní oddělení Policie České republiky, Plzeň-Bory, kdy v době vyšetřování byl podezřelý již zletilý.

Dále byly autorovi přiděleny dva spisy, ve kterých figuroval jako hlavní podezřelý nezletilý:

První vyšetřovaný případ byla krádež finanční hotovosti na mimoškolní praxi, v době činu nezletilým, 17letým žákem střední školy (Hotelová škola U Borského parku, Plzeň), který na této škole studoval tříletý obor kuchař-číšník.

Druhý vyšetřovaný případ se týká 16leté dívky, která během vyučování informatiky přesunula z cizího herního účtu na internetu virtuální zvířata, která byla pořízena za finanční prostředky. K tomuto jednání mělo dojít v prostoru učebny informatiky

v budově Integrované střední školy živnostenské, kde dívka studovala tříletý obor kadeřnice.

Všechny výše uvedené školy budou dále zastoupeny pod všeobecným názvem střední škola.

Dva výše uvedené případy byly řešeny na Obvodním oddělení Policie České republiky, Plzeň 1. V obou případech probíhala ze strany Policie ČR komunikace s uvedenými středními školami a následně bylo v případech vyrozumíváno sociální oddělení OSPOD spadající pod Úřad městského obvodu Plzeň 1.

6.1 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek lidí v bakalářské práci vychází z rozhovoru se třemi mladými lidmi (viz výše) ve věku od 16 do 18 let. Jedná se o mladou 16letou dívku, 17letého chlapce a 18letého chlapce romského etnika, který v době spáchání protiprávního jednání byl nezletilý. V době vyšetřování všichni tito mladí lidé navštěvovali střední školu, kde svým jednáním spáchali čin později kvalifikovaný jako přestupek. Všichni respondenti s tazatelem, tedy vyšetřujícím policistou, spolupracovali. Následný výstup zkoumaných jevů tedy nebude hrát roli při výzkumu (ve výzkumu nebude záležet na pohlaví ani věku respondentů).

6.2 Kazuistiky

Pro kazuistiku jsem si vybral žáky zevrubně představené v kapitole 6. Realizace vlastního výzkumu. Z jednotlivých kazuistik je zřejmá komunikace mezi Policií ČR a střední školou žáka. Ve všech kazuistikách je zachován věk žáka, avšak křestní jméno bude z důvodu ochrany údajů pozměněno.

6.2.1 Kazuistika č. 1

Podezřelý, v době činu 17letý Roman, který se dopustil přestupku proti majetku, odcizil mobilní telefon ze šatny dílen na školní praxi. V době vyšetřování byl Roman již plnoletý.

Rodinná anamnéza

Roman je v době vyšetřování 18letý hoch romského původu. Je nejmladší z šesti dětí. Má čtyři straší bratry ve věku 26, 25, 23 a 19 let, jediné sestře je 22 let. Romanův

nejstarší bratr se matce narodil, když jí bylo 16 let. Matka je trvale bez zaměstnání, pouze se základním vzděláním. Všichni stále bydlí v jednom bytě v centru města, který je ve vlastnictví města. Otce Roman nezná, v evidenci obyvatel není ani uveden.

Všichni členové rodiny mají v záznamech Policie ČR několik prohřešků. Roman má udělené dvě blokové pokuty za krádeže v obchodech, jednou byl Policií ČR vyšetřován za výtržnictví, kde byl účastníkem rvačky v baru. V posledním případě mu nebyla vina prokázána. Dále má vyslovený platný zákaz řízení motorových vozidel, a to až do roku 2018, jelikož od svých 16 let řídil v pravidelných intervalech osobní vozidla bez řidičského oprávnění.

Tři nejstarší bratři byli již soudně trestáni, a to výkonem trestu odnětí svobody. Všechny tresty se týkají prohřešků na úrovni majetku – krádeže prosté, krádeže na osobách a vloupání do nebytových prostor. 22letá sestra má záznamy v oblasti prostituce a 19letý bratr má v nepravidelných intervalech uděleny pokuty za krádeže v obchodech.

Nejstarší tři bratři mají již vlastní děti, sestra má již dokonce děti čtyři. Nikdo z rodiny nemá vyšší vzdělání než základní a v době vyšetřování neměl nikdo z rodiny stálé zaměstnání.

Zdravotní anamnéza

Roman je po zdravotní stránce v pořádku. Na svůj věk je fyzicky velice vyspělý a vypadá o několik let starší.

Pravidelně kouří až krabičku cigaret denně, pravidelně pije alkohol, především pivo. Týdně je schopen zkonsumovat přes deset piv a občasně užívá drogy. Jedná se zejména o marihuanu, kdy vykouří asi jednu cigaretu za 7 až 14 dní, v závislosti na finanční situaci.

Školní anamnéza

Roman byl přijat na střední odbornou školu bez přijímacího řízení. Ve škole se mu daří podprůměrně, v celkovém hodnocení je povětšinou dostatečný. Na střední školu nastoupil jako 16letý, jelikož do první třídy základní školy nastoupil s ročním odkladem. Největší problém má Roman ve škole s českým jazykem, a to především kvůli přidávání romštiny. Jinak je plně gramotný. Roman je velice zručný. Co se týče manuální práce, je při praktickém vyučování řazen k lepším žákům. Dle jeho slov

„...musím do školy chodit kvůli sociálce, truhlářina mě baví, ale práci mi nikdo nedá, protože mám záznam v rejstříku. Když bych nechodil do školy, mohl jsem jít do pasťáku.“

Sociální vztahy a problémy

Rodinné vztahy mají Romové na velice vysoké úrovni, co se hierarchie týče. Všechny děti respektují svou matku, kterou v dospělosti musí živit. Muži jsou si nadřazení dle věku. Nejvýše postavený je děd či otec, popřípadě nejstarší syn. Muži zase jsou všeobecně ochránci žen, které se s nimi radí především při výběru partnera. Tento systém je v Romanově rodině pevně zakotven, proto má Roman silnou úctu ke starším bratrům a na druhé straně je jim sám plně oddán jako jejich mladší bratr. Z Romanových slov vyplývá, že se vzájemně velice respektují a předávají si veškeré životní zkušenosti.

Po rozhovoru s některými spolužáky Romana a následně s ním samotným bylo zjištěno, že Roman se v sociální skupině třídy chová velice dominantně. Při konfrontaci s jinými žáky vyhrožuje svými staršími bratry, kteří na něj občasně čekají po konci vyučování před školou, takže je všichni znají od vidění. Zpočátku, kdy si Roman budoval svou pozici v sociální skupině třídy, neváhal použít i fyzické násilí. To využívá i nadále při dalším upevňování svého dominantního postavení. Při konfliktech byl velice vulgární, výbušný, až agresivní, nedokázal vést dialog, nedokázal si vybudovat svou pozici pomocí slov, nýbrž za pomoci síly a výhrůžek. Ve třídě ostatní značně převyšoval svou fyzickou vyspělostí, proto pro něj výhrůžky a použití síly nepředstavovaly problém. K tomuto chování docházelo v prvním ročníku. Od druhého ročníku již nikdo s Romanem problémy neměl. On sám spory nevyhledával, jelikož cítil respekt ostatních. Avšak z druhé strany neměl žádné přátele, s výjimkou dalších dvou zde studujících Romů. S těmito se stýkal pouze ve škole.

Roman nebyl nikdy ve škole předmětem řešení za fyzické napadení či šikanu, nikdy neměl sníženou známu z chování.

Na dotaz, proč si tak vehementně upevňuje dominantní pozici, policistovi sdělil: *„Bratři mi to řekli, prý nikdy nesmím být za koninu.“* (označení „konina“ je používáno v sociálních skupinách mezi partou chlapců. Název vznikl mezi odsouzení v nápravných výchovných zařízeních. Používá se i v nápravných zařízeních pro

mladistvé. Jedná se o chlapce či muže, který musí ostatním sloužit, je ponižován a v nejtěžší fázi musí ostatním provádět felaci, což vede k ještě většímu ponížení a degradaci jedince v sociální skupině - pozn. autora).

Chování při výslechu na Policii ČR

Roman na služebnu Policie ČR dorazil sám, bez rodičů, ve stanovený den i hodinu. Předem mu bylo telefonicky sděleno, že se má dostavit k podání vysvětlení z důvodu odcizení mobilního telefonu ze šatny na mimoškolní praxi, kde byl se svými spolužáky. Jeho chování k policejním příslušníkům bylo velice zdvořilé, oslovoval je „*veliteli*“. Toto oslovení je vyžadováno dozorcí po odsouzených vykonávajících trest odnětí svobody v nápravných výchovných ústavech – ve věznicích. Sám na dotaz přiznal, že slušnost, oslovení i spolupráci s policisty mu poradili jeho starší bratři. Při výslechu Roman vystupoval hodně suverénně a sebejistě. S pomocí předchozích výslechů, kterými byly zajištěny nepřímé důkazy, bylo zjištěno, že Roman mobilní telefon měl skutečně odcizit, avšak nikdo ho přímo při činu neviděl.

Při výslechu se policista zaměřil na výslech vedený výše popsaným systémem, kdy si nejprve nechal vylíčit celý incident z pohledu Romana, při čemž si dělal poznámky. Následně tento děj Roman převyprávěl znovu, aby ho policista mohl zanést do elektronické podoby. Během vyprávění se policista nahodile vrátil k odcizenému mobilnímu telefonu. Během rozhovoru bylo na Romanovi vidět, že se značně suverénní chování pomalu mění na odmítavé a výřečný mladík začal odpovídat pouze na položené otázky. Před ukončením výslechu byl Roman seznámen s výpovědí jeho spolužáků, kteří s ním byli na pracovišti školní praxe. Hlavním nepřímým důkazem proti Romanovi byl fakt, že šel sám na toaletu, ačkoli chodili mladíci vždy po skupinkách. Okamžitě po zjištění odcizení mobilního telefonu nahlásil poškozený tuto skutečnost vyučujícímu mistrovi praktického vyučování. Ten navrhl, aby všichni dobrovolně ukázaly své osobní věci a batohy. Toto Roman jako jediný odmítl.

Pod tíhou těchto důkazů se Roman při výslechu nakonec přiznal, že skutečně volně položený telefon na šatní skříni odcizil a obratem ho po vyučování prodal v zastavárně. Za utržené peníze pořídil své rodině různé občerstvení ve formě chlebíčků a cukrovinek. „*Chtěl jsem jako starší bratři udělat dojem na mámu, že se taky dokážu postarat o rodinu.*“ uvedl Roman na závěr jako svou obhajobu.

Na gestikulaci a mimice, tedy na celkovém neverbálním projevu Romana při výslechu bylo patrné, kdy neříká pravdu. Především jeho gesta jako oční kontakt, založené ruce a nadměrné tření si dlaní prozrazovala, že k policistovi není pravdomluvný, což se v závěru potvrdilo.

Spolupráce Policie ČR a školy

Policie ČR přijala oznámení od žáka Střední průmyslové školy strojnické, ve kterém uvedl, že v době konání školní praxe v areálu Škodových závodů mu byl odcizen volně položený mobilní telefon ze šatní skříně. Z prvotního oznámení poškozeného žáka bylo zjištěno, že vyučující praktického vyučování jej poslal na Policii ČR s tím, že „*ta si to vyřeší*“. Zpětně byl vyučující telefonicky kontaktován, aby se ke skutku vyjádřil. Ten pouze sdělil, že k incidentu nemá žádné bližší informace. Po poučení, že je při zjištění podobného skutku během vyučování, povinen vyrozumět vedení školy a Policii ČR, konstatoval, že se mu zdá plně dostatečné, když žáka pošle na služebnu policie. „*Žák je totiž skoro dospělý, tak ať se snaží, když si tahá do školy věci, co nepotřebuje.*“ Dále vyučující uvedl, že dále nechce mít s policií opletačky a nechce ztrácet čas běháním po výsleších.

Ze strany vyšetřujícího policisty bylo dále telefonicky vyrozuměno vedení dané školy, pro něž byl dostačující pouze dopis o vyrozumění, zda jejich žák spáchal nějaký čin, který bude kvalifikován jako protiprávní, aby si škola mohla incident zařadit do své dokumentace. Žádná zpětná vazba ani případné dodatečné otázky ze strany školy neproběhly, i když vyrozumění ze strany Policie ČR je velice strohé. Jedná se o vyplněný formulář se základními informacemi, který nenaplní ani jeden list A4.

OSPOD vzhledem k věku pachatele již nebyl informován.

6.2.2 Kazuistika č. 2

Podezřelý 17letý Josef se měl opakovaně dopouštět krádeže finanční hotovosti ve společné šatně restauračního zařízení, kde vykonával mimoškolní praxi.

Rodinná anamnéza

Josef je 17letý hoch, který pochází z rodinného domu z vesnice na Rokycansku. Zde v současné době žije jeho matka s jeho 15letou sestrou. Obě děti mají stejného otce, který je navštěvuje pouze zřídka, maximálně několikrát do roka. Jejich matka je

přihlášena na úřadu práce, avšak snaží se živit alespoň pomocí příležitostných prací a brigád. Matka je vyučena jako prodavačka. Vzdělání otce je neznáme. Bylo zjištěno, že v současné době je v nápravném výchovném ústavu, kde si odpykává výkon trestu odnětí svobody v nepodmíněném trestu dvou let. Trest mu byl udělen za majetkovou trestnou činnost, a to krádeže vloupáním do nebytových prostor a krádeže vloupáním do obytných prostor. Josef o tom, že jeho otec je ve vězení, ví.

Josef byl v 15 letech poslán do internátu do Plzně, kde se v současné době učí na kuchaře v tříletém oboru. V současné době má Josef v policejních evidencích několik prohřešků na poli přestupku, ale trestní rejstřík má čistý.

Zdravotní anamnéza

Josef je zdravý, fyzická vyspělost a vzhled odpovídá jeho věku. Po příchodu na studia do Plzně začal kouřit (vykouří krabičku cigaret za den) a pije i alkohol. Převážně se jedná o pivo, kterého vypije okolo 5 až 10 sklenic týdně.

Školní anamnéza

Ve škole je Josef průměrným žákem, co se týče prospěchu. V chování problémy nemá, nechová se nijak nezdvořile či vulgárně k učitelům. Kvůli neomluveným hodinám v docházce má však podmíněčné vyloučení ze školy. Při školní praxi si Josef také nevede hůře, než ostatní žáci. Na mimoškolní praxi jej majitel restauračního zařízení hodnotí z hlediska pracovního nasazení a celkové šikovnosti v oboru velice kladně.

Sociální vztahy a problémy

Josef je ve vztazích spíše zaostalý, působí hodně submisivně. Na vesnici kde vyrůstal, měl pouze dva své vrstevníky, jinou společnost nevyhledával. Jakmile přišel v 15 letech do Plzně, našel si kamarády. Dle jeho slov to byli „...pořádní kámoši, ne žádní kluci z vesnice, ti jsou prostě jiní.“ Josef je inteligentní kluk, avšak na svůj věk velice důvěřivý, na což doplatil již v 15 letech, kdy byl jako jediný podezřelý z krádeže šperků v opilosti na internátě v jednom z dívčích pokojů, kde předtím byl spolu s dalšími dvěma chlapci na návštěvě. Z předešlých výsledků Josefa bylo zřejmé, že byl pouze loutkou zbylých dvou chlapců, což se jim však při jejich výslechu nepodařilo prokázat. Josef se k činu přiznal.

Od tohoto prvního incidentu se Josef dopouští vždy drobných krádeží, které jsou řešeny vždy jako přestupková jednání. Josef je také opakovaně veden jako oběť, a to při ovlivnění alkoholem. Celkem má vedeno sedm skutků, ve kterých figuruje jako podezřelý z přestupků proti majetku. V prvních čtyřech případech se doznal. Od té doby vinu zapírá, takže jsou zbývající případy vzhledem k presumpci nevinny odložené, jelikož se vinu nepodařilo prokázat ani nikomu jinému. Všechny tyto činy páchá v doprovodu kamarádů, kteří ho spíše využívají pro jeho dobrosrdečnost, aby se jim zavděčil a patřil do jejich sociální skupiny.

Ke své matce chová zášť, jelikož byl tím, kdo musel odejít z domova, zatímco jeho sestra doma na vsi mohla zůstat. Z matčiny strany mu bylo často předhazováno, že je stejně k ničemu jako jeho otec. Bohužel otce viděl tak málo, že ho nemohl nenávidět ani obdivovat. Otec je zadlužený a v neposlední řadě si odpykává i trest odnětí svobody. Z uvedených důvodů nejezdí Josef z internátu ani zpět domů k matce, ale potuluje se po městě, nebo přespává u kamarádů. Za poslední rok nebyl matkou kontaktován ani jednou. On sám jí také nekontaktuje. Pokud jsou prázdniny, pobývá u kamarádů, nebo jede k babičce z matčiny strany. S tou se jeho matka také nestýká.

Chování při výslechu na Policii ČR

Před samotným výslechem osoby bylo provedeno ohledání místa činu v restauraci, kde došlo ke krádeži hotovosti. Ohledání byl přítomen i Josef. Již zde působil velice podezřele, jelikož při komunikaci celý zrudl, mluvil potichu, potil se a celkově působil nervózním dojmem. Při otázce policisty, co k té krádeži může uvést, odpověděl: „*Já to nebyl.*“

Na výslech na obvodní oddělení přišel Josef v doprovodu dvou starších kamarádů, bez rodičů. Pár minut počkali všichni tři v čekárně, kde jsem měl možnost je pozorovat. Zde seděl Josef v předklonu mezi nimi, a ti ho poplácávali po zádech. Rozhovor nebyl slyšet. Když si šetřící policista pro Josefa přišel, rozloučil se s kamarády letmým podáním ruky a sražením pěstí. Soudě dle výrazů a předešlého poplácávání po ramenou, dodávali kamarádi Josefovi sebevědomí a možná i cenné rady.

Vyšetřující policista na začátku výslechu sdělil Josefovi, proč je na oddělení. Jedná se o krádeže finanční hotovosti v restauračním zařízení, kde on vykonává školní praxi jako pomocný kuchař. Na toto Josef obratem odpověděl: „*Já vím, šéf mi to řekl. Taky mi*

řekl, abych si to vyřídil, jak chci, ale že jestli kvůli mně bude muset jít na policajty, tak mě vyhodí.“ Josef se netajil tím, že finanční prostředky potřebuje.

Josefova spolupráce byla s vyšetřujícím policistou téměř vzorová. Pokud odpovídal na otázky kratší větou či jen slovy ano/ne, vždy končil slovem „pane.“ Slušností a zdvořilým chováním Josef oplýval, stejně tak i sebevědomím. Ke své osobě, svým majtkovým poměrům i rodinným a školním vazbám se bez zaváhání vyjádřil. Stejně tak ale popřel jakoukoliv vinu na ztrátě peněz, i když do šatny měl přístup pouze on a další dvě osoby, z nichž jednou byla osoba okradená. Dále bylo zjištěno, že peníze se ztrácí po menších částkách již od října, tedy od doby, kdy Josef na praxi nastoupil. Šetření a výslech byly prováděny až následující rok v květnu. Josef si byl moc dobře vědom, že jediným důkazem by bylo jeho přiznání, jelikož se šatna nezamyká. Po dlouhém zapírání se ale nakonec přiznal a rozbřečel se s tím, že finanční obnosy potřeboval, aby mohl trochu obstojně žít. Matka mu platí internát, ale žádné finance navíc mu nedává. Nejvíce ho mrzí, že s ním neudrží žádný kontakt. Nepřímých důkazů bylo mnoho. Pokud by se však Josef sám nepřiznal, skutek by se musel odložit.

Spolupráce Policie ČR a školy

Ohledně krádeže peněz byl vyrozuměn Josefův nadřízený na mimoškolní praxi. Ten šetřícímu policistovi sdělil, že o ničem neví a jakýkoliv výslech odmítá, protože stejně nic policii neřekne. Na otázku, zda zjištěné skutečnosti o odcizení peněz a také o tom, že z krádeže je podezřelý učedník nahlásil na střední školu žáka, odpověděl: *„Mě se nic neztratilo, tak nic taky řešit nebudu.“* Škola se tedy o možném prohřešku žáka dozvěděla až od Policie ČR, a to v průběhu šetření. Škola se zpětně nezajímala o další postup ve vyšetřování ani o tom, zda jejich žák skutek provedl či nikoliv. Stačilo jim telefonické vyrozumění, že jejich žák je prověřován. Žák byl na výslechu přibližně po čtrnácti dnech od doby, kdy byla vyrozuměna škola, ale údajně se ho nikdo na nic neptal, ačkoliv měl Josef podmíněné vyloučení ze školy za neomluvenou docházku. Škola byla následně o ukončení šetření ze strany vyšetřujícího policisty vyrozuměna, avšak zpětná vazba ze školy neproběhla.

O výslechu mladistvého bylo vyrozuměno místně příslušné oddělení OSPOD, pro které bylo dostatečné telefonické vyrozumění o výslechu. Osobně u výslechu nebyla přítomna žádná pracovnice.

6.2.3 Kazuistika č. 3

16letá Martina byla podezřelá z krádeže prostřednictvím internetu, kdy měla odcizit imaginární postavy zvířátek, pořízené za reálné peníze.

Rodinná anamnéza

Martina je jedináček. Bydlí s rodiči v bytě v panelové zástavbě v Plzni na Severním předměstí. Její matka je pracovně, tedy i časově velice vytížena a finančně živí rodinu především ona. Otec je evidován na úřadu práce, občasně si přivydělá prací načerno. Co se týče finančních prostředků, Martina za ně má vše, co si v dnešní době může mladá dívka přát. Od osobního počítače, přes nový chytrý mobilní telefon, tablet a jiné vymoženosti moderní doby.

Zdravotní anamnéza

Martina je zdravá, fyzická vyspělost a vzhled odpovídá jejímu věku. Alkohol pije velice příležitostně, nekouří.

Školní anamnéza

Martina ve škole prospívá bez větších problémů, povolání kadeřnice jí dle jejích slov baví a naplňuje. S chováním nemá žádné problémy, respektuje autority učitelů.

Sociální vztahy a problémy

Martina je ve škole ve skupině pěti dívek, které spojují společné zájmy, a to osobní počítač a ostatní technologie, u kterých tráví většinu svého volného času. Dle jejího názoru: „*Kdo dnes není na internetu, tak jako by nebyl. Ve škole o přestávkách probíráme různá videa a příspěvky z Facebooku.*“ Z toho plyne, že pokud by Martina nebyla „online“, bude vyřazena ze sociální skupiny jejích současných kamarádů, protože veškerá komunikace probíhá prostřednictvím internetu a sociálních sítí. Ve školním prostředí i mimo něj je Martina bezproblémové děvče.

Doma má Martina časovou volnost. Žádný z rodičů jí, co se týče jejích aktivit, nekontroluje. Její matka z důvodu pracovní vytíženosti nemá čas, ale vždy jí věnuje slušné kapesné. Otec, ačkoliv je většinou bez práce a je tedy doma, se věnuje jeho jediné aktivitě, počítačovým hrám. „*Táta pořád hraje WoWko a WoTko, občas vyzkouší i jiné MMO, takže hraji občas s ním, ale jinak mě nekontroluje, co dělám.*“

(WoW a WoT jsou zkratky názvu počítačových her používané mezi mladými lidmi a hráči. Jedná se o World of Warcraft a World of Tanks, kde ovládáte svůj stroj či postavu a objevujete imaginární svět. MMO je zkratka pro multi-massive online, tedy masivně online hra, kde se setkáváte s jinými hráči – pozn. autora)

Martina nemá žádné problémy či konflikty s ostatními, nemá vedený žádný záznam v policejní evidenci.

Chování při výslechu na Policii ČR

Martina se dostavila k podání vysvětlení na oddělení Policie ČR sama, bez doprovodu rodičů, jelikož její matka byla v zaměstnání a otec jednoduše neměl čas. Dívka působila z počátku velice plaše, až ustrašeně. Po krátké konverzaci s vyšetřujícím policistou získala trochu sebevědomí a jistoty. Komunikovala velice slušně, uvedla vše, na co byla tázána, dokonce policistovi vysvětlila nějaké zkratky, které jsou mládeží v herním světě počítačových her používány. Sama uvedla, že jakmile přijde ze školy, většinu volného času tráví u počítače hraním her a užíváním sociálních sítí, kde jsou dle jejích slov všichni a kdo není, jako by nebyl.

Martiny údajný čin spočíval v tom, že do té chvíle nezjištěným způsobem převedla z herního účtu imaginární zvířata na účet svůj a dále je za herní měnu prodala. Dále popsala, jak k tomuto činu došlo. Herní účty jsou chráněny heslem, přihlašovací jméno tvoří e-mail, který je velmi často veřejně známý. Heslo lze získat díky kontrolní otázce, kterou si uživatel nastaví pro případ zapomenutí hesla. Tato kontrolní otázka je většinou číslo dokladu, jméno matky za svobody či jméno domácího mazlíčka apod. *„A právě všechny tyto informace má každý napsané na Facebooku. Takže někomu se dostat na e-mail je jednoduché“*, dodala Martina.

Její důvod byl prostý. Ve hře existoval jakýsi žebříček, hodnocení nejlepších sběratelů imaginárních zvířátek. Touto krádeží získala nejlepší kousky od svých spolužaček a dostala se do předních pozic žebříčku, čímž se samozřejmě stala v internetové komunitě hry známější a ostatní hráči jí častěji psali či žádali o radu. Martinu těšila možnost být středem pozornosti alespoň v internetové hře.

Proč toto jednání spáchala na hodině informatiky, Martina obhájila tím, že veškerá práce, kterou jim učitel zadá je primitivní, a tak má dost času, aby mohla být na

internetu. Fakt, že okradla svou kamarádku, si nepřipouští, protože si „...*takové legrácky mezi sebou provádí často.*“

Spolupráce Policie ČR a školy

Poškozená, tedy spolužačka Martiny, které se imaginární zvířátka ztratila, vyrozuměla při hodině informatiky učitele. Prý mu také řekla, že by uvedená zvířátka měla mít cenu až 2.000 Kč. Na toto sdělení měl učitel údajně reagovat prohlášením, že toto do hodiny nepatří a jestli jí něco chybí, ať si to vyřeší sama. Dále nebyla tato záležitost ze strany učitele řešena.

Poškozená tedy osobně přišla učinit oznámení o krádeži jejích imaginárních věcí na internetu na obvodní oddělení Policie ČR. Ze strany vyšetřujícího policisty byl na výslech pozván také učitel informatiky, který při výslechu sdělil, že není v jeho kompetenci řešit takové dívčí spory. Dívce sdělil, ať si danou věc vyřeší sama, čímž údajně myslel, aby učinila oznámení na Policii ČR. Učitel také policistovi sdělil, že hlavně neměl tušení, že když si holky mezi sebou kradou na internetu zvířátka, že by se tím mohly dopustit něčeho špatného ba až protiprávního. Vedení školy o tomto incidentu nevyrozuměl, informaci si nijak neověřil ani o ní neudělal žádný zápis.

Vedení školy se k situaci postavilo tak, že si telefonicky vyslechlo sdělení o prověřování jejich žákyně z důvodu protiprávního jednání a toto si zapíše do své dokumentace. Následně policistu požádali o zaslání písemného vyrozumění, o odeslání podezření z přestupku příslušnému orgánu k projednání. Komunikace tedy proběhla prostřednictvím jednoho telefonátu a jedné zaslání písemnosti.

O výslechu mladistvé bylo vyrozuměno místně příslušné oddělení OSPOD, kterému však stačilo telefonické vyrozumění o výslechu. Osobně nebyla u výslechu přítomna žádná pracovnice.

6.3 Zhodnocení kazuistik

Vzhledem k uvedeným kazuistikám můžeme vysledovat různé prohřešky tří vybraných podezřelých osob, které se dopustily různých přestupků během vyučování nebo vykonávání praktického vyučování při střední škole, kde jsou vedeni jako její žáci. Ačkoliv se jedná o společensky méně nebezpečné protiprávní jednání, všechny skutky

byly provedeny úmyslně, za účelem obohacení se. Podezřelí byli v době spáchání protiprávního jednání mladiství.

Záměrně byly uvedeny případy, ve kterých jako podezřelé osoby figurují velice rozdílní žáci středních škol. Od romského chlapce z disfunkční rodiny, přes chlapce z disfunkční až afunkční rodiny, až po dívku z úplné rodiny, kde její otec trpí až patologickým hráčstvím počítačových her, z kterého plyne nezájem o vlastní dceru.

V prvním případě se jedná o chlapce, který dovršením osmnáctého roku života má již několik desítek záznamů v evidencích Policie ČR a má i záznam v trestním rejstříku. U tohoto chlapce je velká pravděpodobnost, že bude v protiprávním jednání pokračovat, jelikož má podporu u své rodiny, především u svých starších bratrů, kteří byli již soudně trestáni.

V druhém případě chlapec reaguje instinktivně tak, aby se uživil. Rodinu nahrazují jeho kamarádi, jelikož matka s ním nekomunikuje a otec je ve výkonu trestu odnětí svobody. Předtím s ním otec taktéž nekomunikoval. Chlapec občasně krade, aby se zavděčil kamarádům, kteří ho nejspíše pro jeho dobrosrdečnost a přehnanou důvěru využívají.

Poslední kazuistika se zabývá dívkou, která je jinak bezproblémová a při spáchání krádeže imaginárních věcí na internetu si nebyla svého prohřešku vědoma. Její časté sezení u počítače plyne z nezájmu přehnaně zaměstnané matky a otce, který dle dostupných informací trpí patologickým hráčstvím počítačových her. Otec, ačkoli je doma, není schopen dceru doprovodit k výslechu na policejní oddělení a jeho přístup k ní je laxní a hraničí až s nezájmem.

Ačkoli jsou osoby v kazuistikách odlišné, můžeme sledovat určité podobnosti. Ontogeneze podezřelých je podobná, pochází z neúplné rodiny či rodiny, kde rodiče či jeden z rodičů podle odstupných informací neplní své závazky vůči svému potomkovi. Ve všech případech se jedná o disfunkční rodinné prostředí, kde chybí minimálně osobnost jednoho z rodičů, popř. rodič vůbec neplní svou funkci rodiče.

Při zpracování kazuistik bylo zjištěno, že spolupráce a komunikace Policie ČR a škol, ve kterých došlo jejími žáky k protiprávnímu jednání, je na zcela neadekvátní úrovni. Během šetření skutků byla veškerá komunikace školy a Policie ČR založena na jednom telefonátu a písemném vyrozumění.

Ve všech třech případech bylo zjištěno i pochybení v oznámení činů Policii ČR. Zaměstnanci školy totiž věděli o prohřešku, ale oznamovací povinnost předali na poškozeného či poškozenou. Vedení školy se o prověřování jejich žáka dozvědělo až po telefonátu policisty.

Na šetření prohřešků žáků středních škol by měl být kladen zvláštní důraz a priorita. Z důvodu výše popsaného nezájmu ze strany rodičů a škol, je však přístup Policie ČR v současné době k šetření prohřešků u žáků stejný, jako při řešení jakéhokoliv jiného případu.

7. Zodpovězení výzkumných otázek

K jakému protiprávnímu jednání došlo?

Ve všech zkoumaných případech došlo k přestupku proti majetku dle § 50 zákona č. 273/2008 Sb., a to z důvodu, že škoda nepřekročila částku 5.000 Kč a k přisvojení věcí nebylo užito násilí či překonaná překážka, např. zámek skříně. Dále byla splněna další podmínka – k přestupku je potřeba zaviněného jednání.

U posledního přestupku, tedy krádeže virtuálních zvířat ve hře na internetu, lze uvažovat i o trestném činu krádeže dle § 205 trestního zákoníku nebo podvodu dle § 209 trestního zákoníku. Dívka se obohatila tím způsobem, že využila něčího omylu. Avšak dle názoru šetřícího policisty lze překonání hesla e-mailové adresy vyložit i jako přestupek, vzhledem k okolnostem činu a charakteru podezřelé a poškozené.

Jak a kdo dal podnět k projednání možného protiprávního jednání?

Ve všech zkoumaných případech věděli o možném protiprávním jednání mistři, učitelé popř. vedoucí zaměstnání na mimoškolní praxi, avšak nikdo z nich neprovedl prvotní opatření, tedy ohlášení skutku Policii ČR, popř. ohlášení skutku vedení školy. Žádný z nich ani neprovedl jakoukoliv konzultaci s vedením školy, ani nezkoumal bližší okolnosti činu, aby mohl udělat svůj závěr. Ve všech případech byl pro ně tento skutek spíše na obtíž a v jednom případě i „ztráta času“.

Ve všech uvedených případech tedy došlo k tomu, že podání k prošetření věci podal poškozený, osoba, které byla způsobena škoda. Stejně tak předala škole ve všech případech podnět k prošetření a případnému potrestání viníka Policie ČR, když zjistila, že skutek se stal v rámci vyučování či mimoškolní praxi.

Jak probíhala spolupráce Policie ČR s danou střední školou?

Spolupráce mezi uvedenými školami a šetřícími útvary Policie ČR byla velice strohá, ba dokonce jen na úrovni administrativní, aby se případ dle zákonných norem zadokumentoval. V prvním případě bylo zjištěno, že vedoucí praktického vyučování o protiprávním jednání byl ze strany poškozeného informován. Provedl prvotní úkon, když chtěl po žácích dobrovolně předložit jejich batohy ke kontrole, zda odcizenou věc nemá někdo u sebe, avšak to bylo vše, co učinil. Nepředal žádné další informace na

vedení školy, které se o skutku dozvědělo až od Policie ČR. Ani poté žádná další komunikace neprobíhala.

V druhém případě o možném protiprávním jednání studenta střední školy věděli zaměstnanci restaurace a především její majitel, který o tomto zjištění měl informovat Policii ČR nebo vedení školy střední školy. V tomto případě byl ale majitel restaurace spíše obtěžován tímto zjištěním a veškerou snahu o vypátrání pachatele a splnění oznamovací povinnosti přenechal na svých podřízených, tedy poškozených zaměstnancích. I v tomto případě se vedení střední školy dozvědělo o skutku jejich žáka od Policie ČR.

V posledním případě nastala skutečnost, že ačkoliv se učitel dozvěděl o možném protiprávním jednání dívky, neučinil žádná opatření ani informování nadřízených z prostého důvodu. Netušil totiž, že by se mohlo jednat o protiprávní jednání. Avšak zde učitel alespoň mohl tušit, že k takovému jednání došlo, popř. se mohl dále informovat o postupu či se mohl poradit o právní kvalifikaci s policisty ČR, kteří mu musí v tomto ohledu pomoci.

Jak bylo uvedeno v kapitole 2.1 Oznamovací povinnost, všichni zaměstnanci škol a školských zařízení zřizovaných MŠMT, krajem nebo obcí mají oznamovací povinnost dle Pracovního řádu pro zaměstnance škol a školských zařízení čl. 13, odst. 13. Z tohoto plyne, že učitelé mohli být kázeňsky řešeni např. peněžitým trestem. Zda k tomuto trestu došlo, nemám bohužel informace.

Jaký je výsledek vyšetřování a případný trest pro pachatele?

Výsledky všech tří výše uvedených vyšetřování dopadly tak, že pachatel přestupku byl spolehlivě zjištěn a spisový materiál byl zaslán na příslušný městský úřad na odbor správních činností, který rozhodne o další vině a trestu. Zde Policie ČR nemá zpětnou vazbu, jaké tresty podezřelí dostali.

V prvním případě byl v době vyšetřování mladík již zletilý, takže u něj nebyly podstupovány další kroky ohledně jeho výchovy.

O dalších dvou případech bylo Policií ČR informováno sociální oddělení OSPOD. Důvodem je následující analýza tak, aby nedošlo k dalšímu možnému ohrožení mravní výchovy dětí, nebyl značně narušen jejich morální vývoj a byly zachovány hodnoty soudobé společnosti. Na samotných pracovnících OSPOD je, aby poté zkontaktovaly

rodinu a provedly případné kroky. V současné praxi je pracovnice přítomna všem výslechům dětí do 15 let, které mohly být buď obětí závažného jednání (jedná se především o rodiny, kde rodiče jsou uživatelé návykových látek, alkoholu či neplní funkci rodiny), nebo se jedná o pachatele protiprávního jednání. O dětech mezi 15. a 18. rokem života stačí pracovnícím OSPOD telefonické vyrozumění o tom, že bude prováděn výslech a následné písemné vyrozumění o provedených úkonech. U těchto starších dětí jsou pracovnice přítomny výslechům především u závažnější kriminality. Zpětná vazba od sociálního oddělení zpět k Policii ČR ohledně provedených úkonů není.

8. Doporučení pro současnou praxi

Pro zkvalitnění spolupráce mezi středními školami a Policií ČR jako takovou, by mělo dojít především k výrazné změně na poli personálním. Tím je myšleno přidání pracovních míst do policejního útvaru, který má ke komunikaci se školami obecně největší prostor v náplni svého pracovního zaměření. Celý název tohoto útvaru je Oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje. Samozřejmě každý kraj má své oddělení. Personální stav v tomto uvedeném oddělení v našem Plzeňském kraji je dohromady i s vedoucím oddělení ve výši devíti policistů. Šest policistů má přidělený svůj okres, zbylí dva policisté jsou přiděleni přímo ke krajskému ředitelství a poslední policista je vedoucí oddělení. (Intranet Policie ČR, 2014 - jedná se o data, která vzhledem k taktickému účelu nejsou zveřejňována)

Srovnáme tyto počty s počtem obyvatel Plzeňského kraje, kde žije k 31.01.2012 572.687 osob, je zde 265 mateřských škol, 218 základních škol, 15 gymnázií a 45 ostatních středních škol. (Charakteristika kraje, 2013) Vidíme, že zde existuje obrovská propast. Vyškolení pracovníci Policie ČR nemůžou takovýto rozsah škol zvládnout navštěvovat z hlediska prevence, natož z hlediska určité spolupráce na vyšší úrovni při rizikovém chování žáků. Nehledě na to, že tito pracovníci fungují také jako tiskoví mluvčí Policie ČR pro daný okres, čímž jejich preventivní přínos mládeži upadá.

Vzhledem k této neuspokojivé situaci by spolupráci mohli převzít policisté ČR ze základních útvarů, tedy místních, obvodních oddělení. V praxi je obvodní oddělení rozděleno na pomyslné okrsky, které si spravují jednotliví policisté k nim přidělení. Tito policisté by měli mít ve svém okrsku velice dobrou osobní a místní znalost, která by jim mohla pomoci v komunikaci s vedením škol či se samotnými učiteli či výchovnými poradci. Zde ale opět nastává otázka ve schopnosti aktivně vykonávat tuto činnost, jelikož tento policista má přidělené veškeré věci, které jsou v daném okrsku oznámeny.

Z osobní zkušenosti, vzhledem k personálnímu stavu Policie ČR, bych navrhl, aby jednou za rok, ideálně na začátku školního roku, proběhlo školení či porada zaměstnanců a vedení školy spolu se zástupcem Policie ČR z místního oddělení. Zde by minimálně zaměstnanci školy dostali do povědomí, že se mohou obrátit na uvedeného policistu i v případě, kdy mají pochybnosti, zda žák páchá protiprávní jednání či nikoliv. Určitě je lepší jedním telefonátem či schůzkou individuálně zhodnotit případ,

než později něco u dospívajícího jedince zanedbat. V současné době žádná podobná komunikace neprobíhá a komunikace škol s Policií ČR je prakticky nulová. Jakákoli společná porada zástupců škol se zástupci Policie ČR by byla jediné ku prospěchu věci.

Při závažných společenských problémech v rovině etické či morální nespolupracují střední školy s Policií ČR. Spolupráce nastává teprve tehdy, pokud dojde k protiprávnímu jednání žáka. Někdy však ani v takovém případě ke spolupráci nedojde, jelikož nejrůznější vyhlášky či přestupková jednání jsou obsaženy v neskutečném množství judikatury. Není tedy v možnostech jedince, aby si vše pamatoval, a dokázal tak jednoznačně stanovit, zda je chování protiprávním jednáním. Z tohoto důvodu zde opět přichází na řadu vzájemná preventivní spolupráce za účelem konzultace středních škol s Policie ČR a naopak. Osobně jakožto policista obvodního oddělení v Plzni mám přidělený okrsek, ve kterém je gymnázium. V rámci tohoto gymnázia jsem měl již možnost řešit několik oznámení. Paradoxem je, že ve všech případech se mnou komunikoval školník, jakožto správce budovy. Vedení školy, případně učitelé komunikují až na vyžádání.

9. Závěr

Bakalářská práce nese název Spolupráce středních škol s Policií ČR při řešení rizikového chování žáků. Práce obsahuje část teoretickou a část praktickou.

V teoretické části je pro čtenáře uvedena problematika, která je následně aplikována ve třech kazuisticky zpracovaných případech v praktické části. Cílem této práce je analýza spolupráce a komunikace středních škola a útvarů Policie ČR řešících protiprávní jednání žáků středních škol. Samotná kazuistika vychází z dalších dvou uvedených výzkumných metod, a to z rozhovoru a pozorování.

Pro potřeby vypracování praktické části bakalářské práce byly podezřelým mladistvým kladeny i otázky mimo potřeby policejní práce. Vzhledem ke spolupráci vyslychaných mladistvých žáků to přineslo větší náhled na ně, jako na lidské bytosti, které jsou poznamenány chybami svých nejbližších více, než si naše společnost a také oni sami mohou připustit. Ačkoliv jednání v přestupkové rovině bylo úmyslné, bylo také zároveň s konkrétním cílem osamostatnění se a získání si postavení v sociální skupině, nikoli z rozmaru a nevychovanosti. Bohužel hodně z případů protiprávního jednání žáků plyne z neschopnosti jejich rodičů se o ně postarat a tito žáci, vlastně ještě děti, dospívají dříve, než je potřeba. Někdy dokonce musí i krást, aby byli schopni se o sebe sami postarat.

Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že spolupráce mezi středními školami a útvary Policie ČR je velice nedostatečná a zužuje se pouze na administrativní povinnosti zaevidování případu. Součástí praktické části je tak i doporučení pro praxi, ve kterém je navrženo několik způsobů, jak by šla současná neuspokojivá situace zlepšit.

Střední školy jsou prostředím, do kterého nastoupí v prvních ročnících děti a odkud po několika letech odcházejí dospělí lidé. Střední školy jsou prostředím, kde lidé dospívají. Zde ale nastává problém v laxním přístupu ze strany škol, ale i dalších institucí k potírání problémového až protiprávního jednání. A všichni žáci, ať už se jedná o nezúčastněné přihlížející neproblémové děti nebo přímo strůjce problémů ve školních třídách, velice dobře vidí a vnímají nespravedlnosti, které následně mohou ovlivnit jejich další názorové hodnoty a postoje ke společnosti jako takové.

V praktické části bakalářské práce lze na třech vybraných případech snadno vidět, že se tolik nelpí na pro společnost nezávažných protiprávních případech a skoro se jejich řešení přechází. Bohužel s polehčováním různých skutků či jejich okolností se setkáváme nejen u pedagogů, ale i u policistů či obyčejných lidí. My všichni dospělí lidé jsme však vzorem pro mladší generace.

Ve svém profesním životě mě nejvíce frustruje to, že dříve se o povolání pedagoga či policisty mluvilo ne jako o povolání, nýbrž jako o poslání. Poslání, které mohlo něco změnit či ovlivnit. V dnešní materiální společnosti, která se stává více anonymní, se tato poslání mění na zaměstnání jako každé jiné, kde dříve nebo později přijdou lidé o veškeré své iluze, což se opětovně promítne do těch nejmladších, kteří jsou námi ovlivňováni ve svém životním vývoji.

10. Resumé

Předložená bakalářská práce je zaměřená na aktuální problematiku rizikového chování mládeže a z tohoto důvodu nezbytnou spolupráci středních škol s Policií ČR. Teoretická část práce obsahuje vymezení základních pojmů z judikatury a pedagogicko-psychologické oblasti. Dále se zabývá popisem rizikového chování mladistvých, povinností zaměstnanců škol a jejich postupů při zjištění protiprávního jednání způsobeným žákem nebo na žákovi, a také povinností policistů Policie ČR.

V praktické části jsou kazuisticky zpracovány tři případy mladistvých žáků, kteří na půdě střední školy, či aktivitě spojené s vyučováním, spáchali přestupek. Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že následná komunikace mezi střední školou a šetřícím útvarem Policie ČR byla nedostatečná. V závěru práce je navrženo několik možností, jakým způsobem lze tento problém řešit.

Résumé

Offered bachelor's thesis is aiming on the actual problems of youth danger/risky behaviour and therefore on the indispensable cooperation between secondary schools and the Police of the Czech Republic. Theoretical part includes definition of basic terms from judicial decisions and pedagogical-psychological area. Further the thesis deals with the description of youth danger/risky behaviour, duties of school employees and their procedure in case of the illegal action caused by pupil or on pupil and the duties of policemen of the Police of the Czech Republic.

In the practical part are casuistically analysed three cases with underage pupils, who committed offence in the space of the secondary school or within the activity connected with teaching. On the basis of executed research was found out that the subsequent communication between secondary school and investigating department of the Police of the Czech Republic was insufficient. In the conclusion are suggested several alternatives how this problem can be solved.

11. Seznam použité literatury

HOLEČEK, Václav, MIŇHOVÁ, Jana, PRUNNER, Pavel. Psychologie pro právníky 2. rozš. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 2007. ISBN 978-80-7380-065-9

JEDLIČKA, Richard. Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0

KOUDELKOVÁ, Anna. Psychologické otázky delikvence. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-7187-022-6

MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X

SKUTIL, Martin. Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství. Vydání 1. Praha: Portál, 2011, ISBN 978-807-3677-787.

ZÁŠKODNÁ, Helena. Sociální deviace dětí a mládeže. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1998. ISBN 80-7042-519-9

Interní materiály, předpisy a taktické informace Policie ČR.

Online zdroje:

Charakteristika kraje. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2014-05-18]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/charakteristika_plzenskeho_kraje/\\$File/charakteristika2012.pdf](http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/charakteristika_plzenskeho_kraje/$File/charakteristika2012.pdf)

MEZINÁRODNÍ KLASIFIKACE NEMOCÍ: Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR [online]. 01.01.2013 [cit. 2014-05-10]. Dostupné z: <http://uzis.cz/zpravy/upravena-verze-mkn-10> - soubor MKN-10 Tabelární část (aktualizovaná druhá verze k 1.1.2013)

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Zákon č. 359/2004 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů* [online]. 22.05.2004 [cit. 2014-05-29]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-359>

Ministerstvo vnitra ČR. *Zákon č. 200/1990 Sb., České národní rady o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů* [online]. 17.05.1990. [cit. 2014-05-19]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-200>

Ministerstvo vnitra ČR. *Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů* [online]. 17.07.2008. [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů* [online]. 29.11.1961. [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů* [online]. 08.01.2009. [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů* [online]. 03.02.2012. [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/NOZ_interaktiv.pdf

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů* [online]. 24.09.2004 [cit. 2014-06-01]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Zákon č. 104/1991 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů* [online]. 08.04.1991 [cit. 2014-06-07]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-104>

Statistické přehledy kriminality za rok 2012. *Policie ČR* [online]. 2013 [cit. 2014-05-08]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>

Školní řád. *Střední odborné učiliště elektrotechnické, Plzeň* [online]. 2013 [cit. 2014-06-23]. Dostupné z: http://www.souepl.cz/attachments/068_Skolnirad_2013.pdf

12. Seznam tabulek

Tab. č. 1: Rozdělení poruch.....	s. 13
----------------------------------	-------

13. Seznam obrázků

Obr. č. 1: Počet vražd v roce 2012.....	s. 15
Obr. č. 2: Počet násilných činů v roce 2012.....	s. 16
Obr. č. 3: Počet majetkových činů v roce 2012.....	s. 16